

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درمنه) *Artemisia*

تاریخچه:

نام *Artemisia* برای اولین بار در سال ۱۷۵۳ توسط لینه شرح داده شده و انتخاب این نام به افتخار شخصی به نام *Artemisia* یکی از دو خواهری است که حدود سالهای ۳۲۵ قبل از میلاد می زیسته و همسر مازولوس حاکم قسمتی از یونان بوده و در جنگ های سالامون شرکت جسته ،وی داروساز و گیاه شناس بوده و چندین گیاه را نامگذاری کرده است.لینه مجموعا ۱۹ گونه از این جنس را شناسایی کرده که *Ar.santonicum* متعلق به ایران است.بر اساس آخرین اطلاعات فلور فلسطین جلد سوم حدود ۴۰۰ گونه برای این جنس در جهان شرح داده شده است.که از این بین ۱۵۰ گونه برای چین، ۱۷۴ گونه شوروی سابق، ۵۰ گونه ژاپن، ۵۷ گونه مربوط به اروپا و ۱۹ گونه مربوط به ایران است.

Artemisia santonicum

Artemisia santonicum

Artemisia eriocarpa Bunge
" arenaria Dc
" campestris L

" scoparia Waldst & Kit
" Herbalba Asso
" Fragrans Willd
" Aucheri Boiss
" Chamaemelifolia Vill
" Vulgaris L.
" Annua L.
" Tourne Fortiana Reichb
" Absinthium L.
" Kulbadica Boiss
" Persica Boiss
" Haussknechtii Boiss
" Splendens Willd
" Melanolepis Boiss

Artemisia.campestris

Artemisia campestris

© Iván Bilek

www.naturfoto.cz

Artemisia.alba

Artemisia herba-alba

در فلور ایران تغییراتی نسبت به فلور شرق به قرار زیر دیده می شود
علاوه بر گونه های نامبرده شده ، اسامی زیر نیز بدان افزوده گردیده است :

Artemisia Stricta Edgew

" *Lobulifolia* Boiss

" *Cina* Berg

" *Martima* L.

" *Monogyna* W.K.

" *Turcomanica* Gand

" *Armeniacalam*

بنابراین تعداد گونه های ایران به ۲۶ می رسد .

Photo Henriette Kress
<http://www.henriettesherbal.com>

Artemisia annua

صفات تاکزونومیک و مشکلات شناسایی:

صفات تاکزونومیک و مشکلات شناسایی

درمنه گیاهی است کوتاه روز یعنی در فصل پائیز (نیمه دوم) به گل و میوه می نشیند و از آنجائیکه گیاهشناسان

بطور معمول در فصل بهار و تابستان به جمع آوری گیاهان پرداخته، بنابر این اکثر نمونه های موجود در هر بار یوم هافاقد گل و میوه است و برای شناسایی گونه ها کافی نیست. به همین علت در شرح اکثر گونه ها به گل و میوه و برگهای فصول مختلف اشاره نشده است.

در صورتیکه گلها در جدا کردن دو گروه ناجور گل و جور گل نقش بسزایی دارد و بعلاوه از نظر وضعیت گلها این جنس بسیار نزدیک به جنسهای *Tanacetum* و *Pyrethrum* و *Chrysanthemum* بوده و گونه هایی از آنها با گونه های جنس *Tanacetum* هم نام هستند.

با مراجعه به فلورهای جهان و نوشته های دانشمندان علم گیاهشناسی این مسئله روشن می شود که عامل جداکننده ای که دارای ارزش و اعتبار تاکسونومیکی یعنی صفات ثابت و همیشگی استوار باشد در این جنس بجز جور بودن گل یا ناجور بودن گل ، عریان بودن و نبودن کلایپرکهاست که آنهم برای شناسایی گونه ها کافی نیست. بیشترین مواردی که در کلیدها و نوشته های گیاهشناسان بدان برخورد می شود ، شکل گل آذین و طرز قرار گرفتن کلایپرکهاست که از این نظر نیز حد و مرز مشخصی نمی توان تشخیص داد و نوشته ها در این مورد غالباً ضد و نقیض است. بعلاوه بریدگی های برگها نیز در غالب آنها بسیار مشابه یکدیگر بوده و اکثر آنها دونوع برگ بهاره و پائیزه دارند که برگهای پائیزه بیشتر روی شاخه های عقیم ظاهر می شوند و در اکثر موارد نیز بی دوام و ریزان بوده و روی گیاه باقی نمی مانند. بهمین دلیل اکثر نمونه های موجود در هرباریوم ها از این نوع برگ هستند.

Artemisia از خانواده compositeae و از قبیله Anthemideae می باشد و نزدیکترین جنس به درمنه Tanacetum می باشد که از نظر ساختمان گل و فرم گل آذین و بریدگی های برگها شباهتی بین این دو جنس وجود دارد بطوریکه در برخی تالیفات گونه های از آنها با هم مترداف و هم نام می باشند. Artemisia گیاهان علفی چند ساله بوته ای یا نیمه بوته ای یا یکساله قویا معطر هستند بدون کرک یا دارای کرک های متنوع، پوشش متشکل از کرک های دو شاخه به ندرت ستاره ای برگ های متناوب شانه ای منقسم یا شانه ای بریده، برگ های قاعده دمبرگ دار، برگ های ساقه اغلب بدون دمبرگ، گل آذین پانیکول یا سنبله خوشه ای، کلاپرک ها عموما متعدد، کوچک بندرت متوسط، استوانه ای یا تخم مرغی یا تقریبا کروی شکل بوده، برگ های گریبان تقریبا یک اندازه یا مشخصا همپوش، نهج تخت یا محدب مخروطی، عریان و به ندرت کرک دار و رنگ گلچه ها گوناگون است.

خواص مختلف گونه های درمنه:

قابلیت و کاربرد های بسیار گونه های درمنه ،یکی از عوامل توجه به بررسی درمنه ها بوده است. ایران کشوری وسیع ،گسترده و دارای شرایط اقلیمی متنوع می باشد. که این شرایط پراکنش گونه های مختلف گیاهی را در پی داشته است. که درمنه یکی از آنهاست آشنایی با گیاهان دارویی و استفاده از آنها سابقه کهن در ایران و جهان داشته ،درمنه یکی از انواع گیاهان دارویی و معطر است که به شرح برخی از خواص آن می پردازیم:

فعالیت ضد میکروبی برگ های گونه : Ar.douglasiana

مهمترین ترکیبات شناخته شده در روغن برگ درمنه شامل کافور ۲۹٪، کتون درمنه ای ۲۶٪، الکل ۱۳٪ و هگزانال ۵٪ می باشد. روغن برگ درمنه و دیگر ترکیبات آن برای فعالیت های ضد میکروبی این گیاه در برابر باکتری هایی مثل اشروشیا کلای آزمایش شده اند. روغن اصلی فعالیت ضد میکروبی محدود شده ای را در برابر میکروبها نشان می دهد. همچنین به درستی مشخص نشده است که این روغن های ضروری تاثیر ضد میکروبی مستقیمی بر روی میکروب ها دارند و یا در تحریک عضلات دفاعی میزبان نقش بازی می کنند.

California Mugwort (*Artemisia douglasiana*)

Artemisia.douglasiana

Artemisia douglasiana
Photos by Michael Moore

Artemisia douglasiana

_ داروهای درمنه ای در درمان
مالاریا :

Artemisian ترکیبی از گونه
Ar.annua است که به عنوان
داروی ضد مالاریا پی که دارای
سمیت کمتر و فعال در برابر
مالاریای مغزی می باشد مورد
توجه می باشد. داروهای
Artemisinin هنوز به مقدار
زیادی در آسیای جنوب شرقی و
آفریقا استفاده می شود.

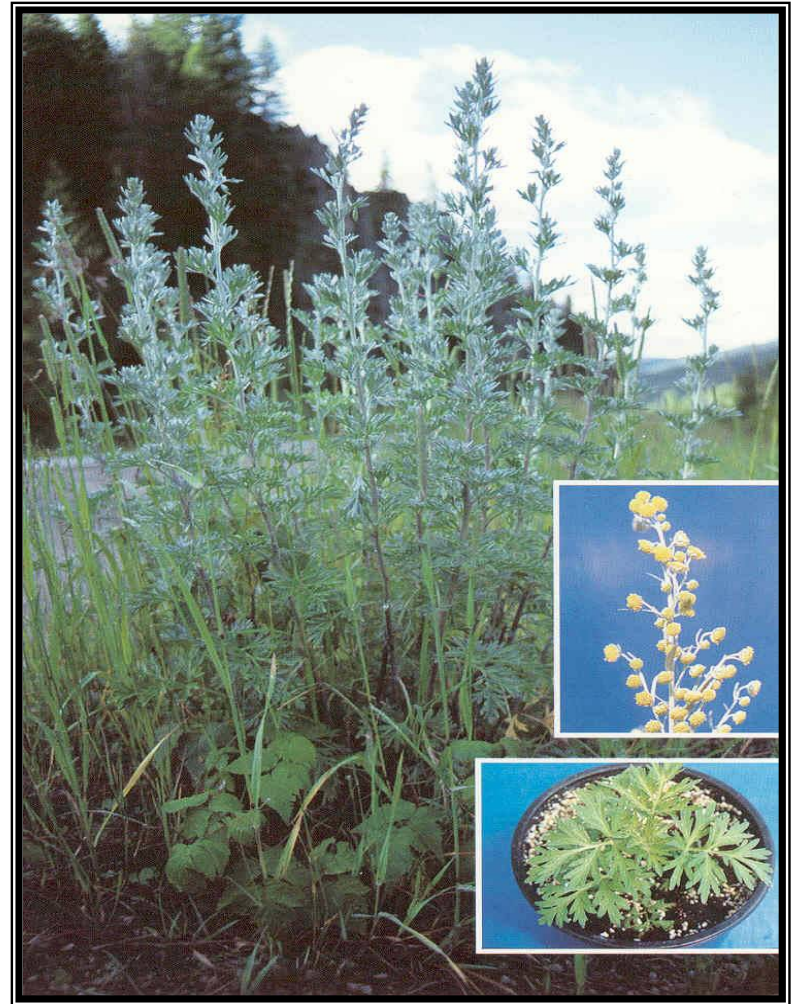

Artemisia.annua

افزایش تولید داروی ضد مالاریا (آرتمیزینین) در گیاه دارویی درمنه با استفاده از روش زیست فن آوری توسط پژوهشکده بیوتکنولوژی گیاهی پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری

از آنجایی که مالاریا در کشور ایران، به خصوص در نواحی جنوبی کشور شیوع زیادی دارد و همچنین داروی ضد مالاریا علاوه بر گرانبه بودن، کمیاب نیز می باشد، بنابراین تنها راه تهیه این دارو ورود آن از کشورهای خارجی است به منظور خود کفایی در این زمینه پژوهشکده بیوتکنولوژی گیاهی بر آن شد تا تولید این داروی گیاهی با ارزش، که به طور طبیعی ولی به میزان اندک در گیاه درمنه (گیاه بیابانی بومی کشور ایران) وجود دارد را افزایش و سپس آن را استخراج نماید.

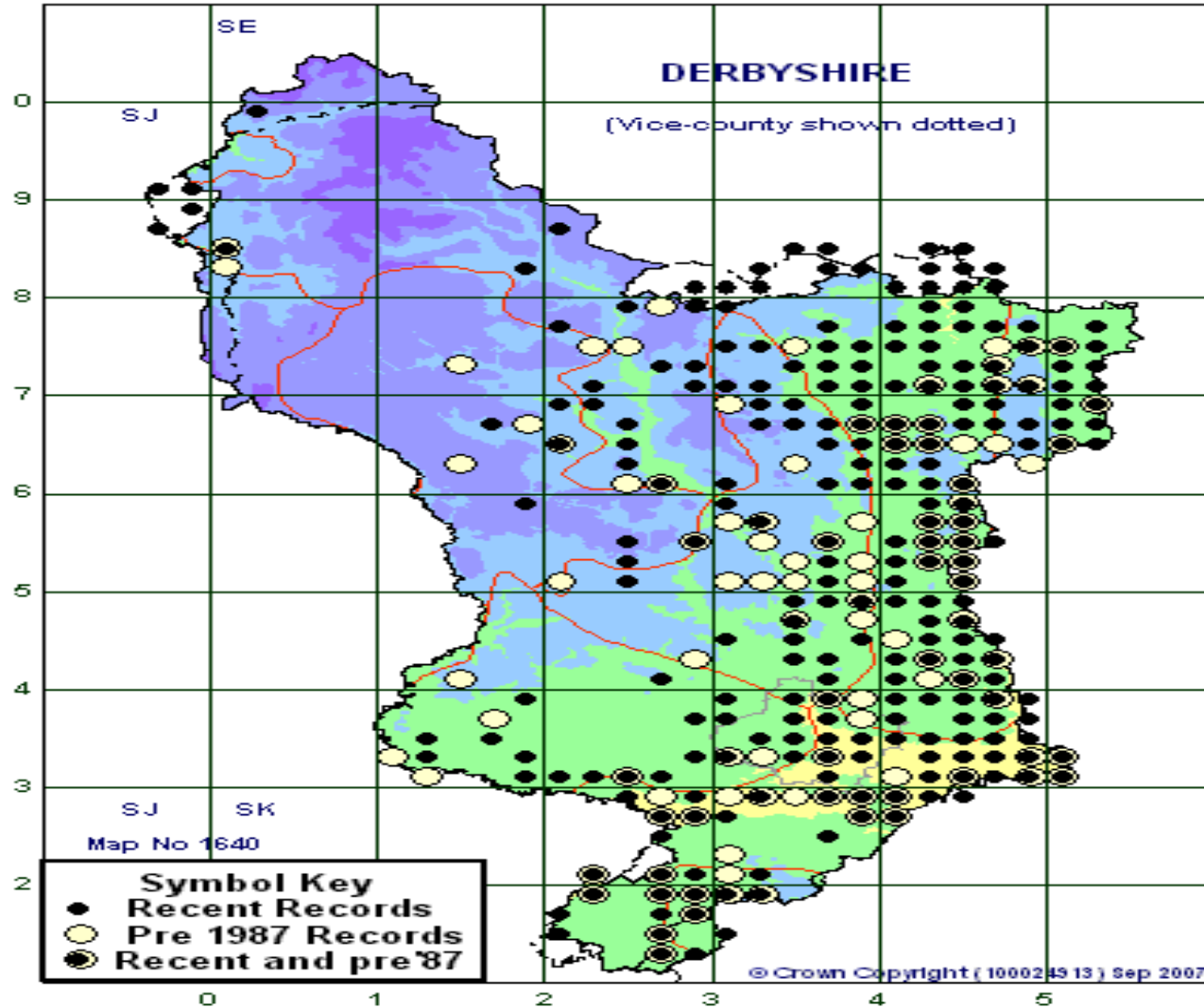
Artemisin absintinum_ این گیاه تحت نام افسنتین و **Absinthes** شناخته می شود. گیاهی پایا به بلندی ۴۰-۶۰ سانتی متر است ، بصورت علفی وحشی و درختچه ای، گلها به رنگ زرد ،به صورت مجتمع های کوچک به قطر ۳-۴ میلی متر می باشد. سطح زیرین برگها پوشیده از تارهای سفید و سطح آن متمایل به سبز و تخم مرغی شکل است. در اراضی بایر و کنار جاده ها و به طور کلی شمال ایران (آذربایجان) و دیگر کشورها از جمله هندوستان، روسیه و اروپا به صورت خودرو می روید.

Artemisia absinthium

Artemisia absinthium

خواص دارویی:

این گیاه مورد استفاده های درمانی مختلف قرار می گیرد. قسمت مورد استفاده آن از نظر درمانی برگ و سر شاخه های گلدار آن است. اسانسی به رنگ سبز از آن تهیه می شود که طعم تلخ، بوی قوی و اثر سمی دارد. افسنطین اثر تقویت کننده قلب، ضد کرم و ضد عفونی کننده دارد. و از آن نتایج خوب در دفع اسهال های مزمن، نفخ و تب های نو به کار گرفته می شود. اگر بیمار در مقابل مصرف آن عکس العمل نشان داد باید از ادامه مصرف خود داری شود. مصرف پایه های وحشی آن باید به انواع پرورش یافته آن ترجیح داده شوند، ولی چون بهره برداری از آن، نیازمندی بازار دارویی را تامین نمی کند، در برخی نواحی اروپا بخصوص اتریش اقدام به پرورش آن می گردد.

تکثیر افسنطین در زمین های آهکی-
رسی صورت می گیرد. زمین زراعی
آن باید نسبتاً خشک و در معرض تابش
خورشید باشد، هوای سرد رشد گیاه را
کم می کند. برای مصارف درمانی باید
بلافاصله پس از چیدن و قطع سر شاخه
های گیاه آنها را در دستگاہ های ساده
که در آنها هوای خشک جریان دارد
، خشک نمود. اگر در عمل کشت و
اصلاح زمین، مراقبت های لازم به
عمل آید، می توان ۳ تا ۴ سال بهره
برداری را ادامه داد.

: *Artemisia maritima*

گیاهی به ارتفاع ۲۰ تا ۴۰ سانتی متر، دارای برگهای ریز و کاپیتول های کوچک و متعدد است. کاپیتول های آن به حالت ناشکفته چیده می شود ، زیرا مقدار سانتونین آن پس از شکفتن کم می گردد. منشا اصلی این گیاه ، ترکستان در ارتفاع هزار متری می باشد. از پرورش این گیاه نتیجه قابل ملاحظه ای حاصل نمی شود ، زیرا بر اثر این کار ماده موثر کاپیتول (سانتونین) کاهش کلی پیدا می کند و یا آنکه ممکن است اصولاً گیاه واجد مقادیر بسیار جزئی از آن گردد. به همین دلیل است که بهره برداری منحصر از انواع خودروی آن صورت می گیرد.

Artemisia.maritima

Artemisia.maritima

در ایران گونه ای از گیاه فوق به نام *Ar.cinaberg* در کرمان و نواحی نیمه کویری وجود دارد که آن نیز داری کاپیتول های بسیار ریزو کوچک است.

در این کاپیتول ها معادل ۲۵٪ تا ۳٪ درصد و گاهی بیشتر، سانتونین (طبق بررسی هایی که *junot* و *Gauthier*) در سال ۱۹۳۵ به عمل آوردند، وجود دارد. سر شاخه گلدار این گیاه در بازارهای ایران تحت عنوان درمنه، مصارف درمانی دارد.

Artemisia cina berg

Artemisia siberi (درمنه دشتی):

گیاهی است بوته‌ای به رنگ سبز متمایل به خاکستری، بسیار پرشاخه، انبوه، کولنی شکل، دارای ریشه عمودی، چوبی شده ضخیم و در انتها منشعب گیاهی است به ارتفاع ۳۰ تا ۴۰ سانتی‌متر و دارای ۲ نوع برگ با تقسیمات متفاوت است به طوری که برگهای تحتانی آن دارای تقسیمات باریک و کوچک ولی برگهای قسمت انتهایی ساقه، کوچکتر و منقسم به ۳ لوب مشخص با ظاهر کاملاً متفاوت است.

اندام داروئی: قسمت‌های هوئی گیاه

فصل جمع‌آوری: اواخر خرداد ماه می‌باشد.

دامنه انتشار: خمسه، مهاباد، اراک، اردستان، نائین، مورچه خورت،

کاشان، یزد، فارس، کرمان، بیرجند، سبزوار، گنبد، طبس، سمنان و

تقریباً در سراسر ایران گسترده شده است. در فلور ایران محل رویش

گیاه در اطراف تهران، رباط کریم، شیراز و شمال هرزویل ذکر گردیده

است ولی در کتب علمی دیگر وارد نشده است.

این گیاه در خطوط همباران ۱۰۰ میلیمتر به بالا به راحتی استقرار می یابد. اغلب در خاکهای لومی، شنی و لومی رسی ایجاد رویشگاههای وسیعی را می نماید. در عرصه های استپی بیابان به همراه سایر گونه های بیابانی و کم توقع مانند نسی، نثر و علف شور، اجتماعات گیاهی متنوعی را بوجود می آورد. این گیاه اگر چه در فصل بهار و تابستان بواسطه بوی عطر بسیار تند آن، مورد استفاده چرای گوسفندان قرار نمی گیرد، ولیکن در فصل پاییز و زمستان، زمانی که گیاه غرق در بذر می باشد. توسط گوسفندان مورد چرا قرار می گیرد. درمنه دشتی از جمله بوته های بسیار سازگار به شرایط سخت بیابان محسوب می شود که علاوه بر مصارف علوفه ای (در مراتع قشلاقی)، بوته ای بسیار مقاوم در مقابل فرسایش های بادی و نقش ارزنده ای را در حفاظت خاک بر عهده دارد. در طی دهه اخیر، اهمیت اکولوژیکی این گونه با ارزش در عرصه های بیابانی تا حدودی مشخص شده و دستگاه اجرایی کشور (منابع طبیعی) مراتع قشلاقی را توسط این گیاه بذرکاری می کنند. تنها روش تکثیر گیاه توسط بذر می باشد.

این گیاه دارای ۱/۲٪ اسانس نسبت به وزن گیاه خشک می‌باشد که حاوی ۳۹٪ کامفور، لیمونن و ۱ و ۸ سینئول (۱۵٪)، کامفن (۶٪) و آلفاپینن ۵٪ می‌باشد. کامفور یکی از اجزاء عمده اسانس درمنه است. کامفور ضد عفونی‌کننده است. از کامفور در شیمی لاستیک و کاغذ، عطرسازی، لوازم آرایشی، صابون‌سازی، صنایع چسب، مواد افزایشی، روان‌کننده، ترکیب رزین‌ها، حلالها، پلاستیک‌ها و رنگها نیز استفاده می‌شود. ۱ و ۸ سینئول بعد از آلفا پینن فراوانترین جزء ترکیبی در اسانسهاست و به طور گسترده در تهیه مواد دارویی کاربرد دارد. به طور موضعی دارویی بی‌حس‌کننده و ضد عفونی‌کننده است که در درمان حالت‌های تورم بکار می‌رود.

خواص درمانی: در نواحی مختلف از آن برای دفع کرم استفاده
بعمل می‌آید. بعلاوه اثر ضد نفخ، رفع سرفه و سردرد، ضد
کرم، ضد عفونی‌کننده و حشره‌کش دارد. اسانس آن به طور
خفیف دارای اثر ضد کرم است. آزمایش‌های مختلف، وجود
سانتونین را حتی در مقادیر کم در آن مشخص نموده است

Artemisia.vulgaris

Ar.vulgaris (برنجانسف):

گیاهی است علفی، یکساله، با برگ های متناوب و دندانه دار، گل های گیاه به رنگ زرد طلایی و میوه آن فندقه است. این گیاه در مناطق معتدله، در باغها و حاشیه مزارع به صورت خودرو و هرز می روید. این گیاه از قدیمی ترین گیاهان شناخته شده دارویی است برای تهیه دارو سر شاخه های گلدار آن را جمع آوری نموده و مانند سایر گیاهان جنس درمنه خشک می کنند. این گیاه داری اسانس روغنی است که مواد تشکیل دهنده آن عبارتند از سینول تویون، تاننها و شیره های تلخ. این گیاه به عنوان یک داروی تلخ معطر تقویت کننده معده و ضد تشنج است. اما اثر آن نسبت به سایر گونه های این جنس ضعیف است. در طب سنتی از آن در درمان نارحتی های عصبی (بیخوابی) استفاده می کنند.

اسانسی که از سرشاخه تازه آن به دست می آید، نرم کننده ، ضد عفونی کننده و ضد انگل است. در عین حال به علت سمی بودن تو یون موجود در این اسانس ، باید در مقدار و مدت مصرف آن احتیاط نمود.

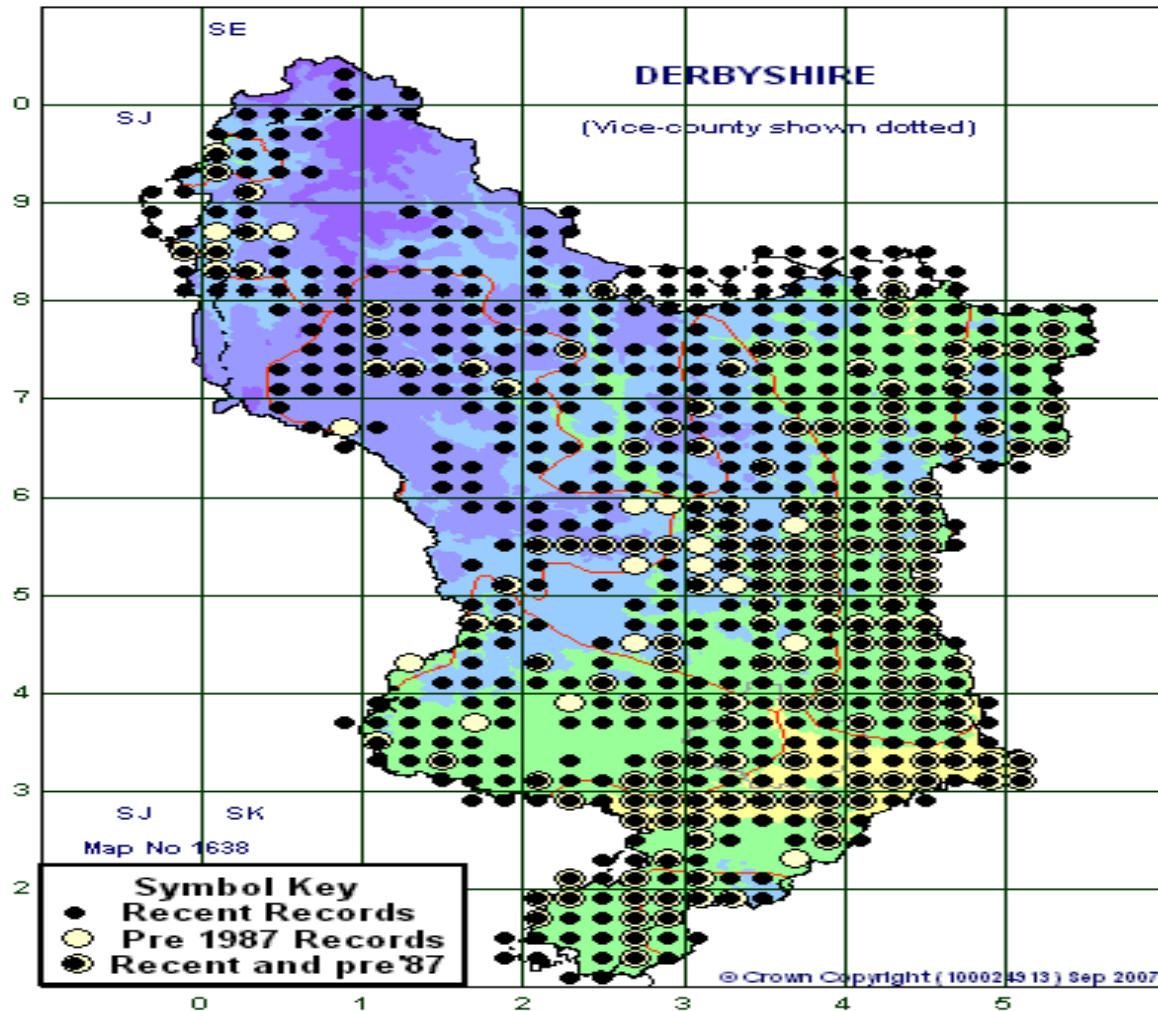

www.GUDJONS.com

Artemisia vulgaris

Ar.drancunculus (ترخون):

گیاهی است علفی، دارای برگ های نازک و متناوب، میوه این گیاه فندقه بوده و در شرایط آب و هوایی اروپای مرکزی به ندرت به مرحله رسیدگی کامل می رسند. ترخون در منطقه وسیعی از اروپای شرقی، آمریکای شمالی و آسیا به عنوان سبزی معطر کاشته می شود. در قدیم از این گیاه در درمان طاعون استفاده می شد. ماده موثره اصلی این گیاه، یک اسانس روغنی است که محتوی فلاندرن (phelandrene)، استرتگل (Estragol)، مواد تلخ و تانن هاست. از جوشانده ترخون و یا پودر آن برای تحریک اشتها، ترشح شیره معده و هضم غذا استفاده می کنند، این گیاه مبادلات سلولی را در تمام بدن تحریک و تقویت می نماید.

Artemisia darancunculus

برای پیشگیری از تصلب شرایین و
بیماری های عروقی جویدن برگ های
آن توصیه می شود. شراب دارویی
ترخون نیز همین اثر را دارد. این گیاه
ماده اولیه مهمی در کنسروسازیها و
عطر سازیها به شمار می رود.

Artemisia aucheri (درمنه ترکی):

چند نوع گیاه را شامل می شود که به انواع آنها درمنه خراسانی، درمنه ترکی یا علف جاروب می گویند. خاصیت اصلی آنها در سر شاخه های گلدار و برگ های آنهاست. به طور خود رو در سراسر ایران و ترکمنستان شوروی سابق می رویند. کارخانجات روسیه از محصول ترکمنستان یک ماده دارویی ضد کرم به نام نستوتین می گیرند که تا چند سال پیش معروفترین و پربهاترین داروی ضد کرم بوده، گل های نشکفته آن که در اوایل تیر ماه چیده می شود تا ۶/۳٪ نستوتین دارند. این ماده کرم های دراز معده را کشته یا بیهوش می کند.

نوع دیگر درمنه ترکی، درمنه کوهی است که در خراسان، کرمان، بلوچستان، قلعه دختر، کوه لاله زار، کوه نصر و کوه هراز می روید و بهترین داروی ضد کرم است که حداکثر ۲۵٪ نستوتین در آن دیده شده است. نوع دیگری از درمنه ترکی به علف جاروب معروف است و در اطراف تهران، رباط کریم و شیراز می روید. دارای اثر ضد کرم بوده ولی در آنها نستوتین دیده نشده است و ماده عامله آن معلوم نیست. انواع درمنه و نستوتین، از داروهای ضد مرض قند و بازکننده گرفتگی های داخلی معده می باشند. پماد گیاه درمنه جهت درمان کری و ریزش مو سودمند است و برای نیش عقرب نیز مفیدند. جوشانده درمنه جهت مداوای تنگی نفس، سسکه، دل پیچه، درد کشاله ران و ورم چشم تجویز شده است.

تحقیقی به منظور بررسی مقدار جوانه زنی در گونه درمنه کوهی (*Artemisia laucheri*) انجام گرفت. به این منظور بذور مورد نظر از منطقه وردآورد کرج در اواخر آبان ۱۳۸۱ جمع آوری گردید. آزمایشات در قالب طرح کاملاً تصادفی در آزمایشگاه بذر دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران انجام شد. در این بررسی درصد جوانه زنی بذور گردآوری شده از سه ارتفاع مختلف، در شرایط روشنایی و تاریکی و همچنین در دو زمان متفاوت با هم مقایسه شدند که نتایج زیر به دست آمد. درصدهای جوانه زنی اندازه گیری شده در دو زمان (اواسط آذر و اواخر اردیبهشت سال بعد)، نشان داد که بذرهای گردآوری شده از ارتفاع 2200 متر از مقدار بیشتری در مقایسه با دو ارتفاع ۱۸۰۰ و ۲۴۰۰ متری برخوردار هستند. همچنین درصد جوانه زنی در شرایط روشنایی بیشتر از درصد جوانه زنی در شرایط تاریکی بوده اما سرعت جوانه زنی در شرایط تاریکی بیشتر بوده است. در مقایسه درصد جوانه زنی در دو زمان مختلف مشاهده شد که با گذشت شش ماه از جمع آوری بذر و نگهداری آن در شرایط دمایی یخچال (۴-۵) درجه سانتیگراد (۱۰ الی ۱۷ درصد به قوه نامیه بذور اضافه خواهد شد).

بررسی گونه های علفی درمنه های ایران جهت مقایسه مواد موثر ضد انگلی:

در بررسی گونه های علفی درمنه های ایران جهت استخراج مواد موثر ضد انگلی ۹ گونه از جنس درمنه را می توان نام برد که عبارتند از:

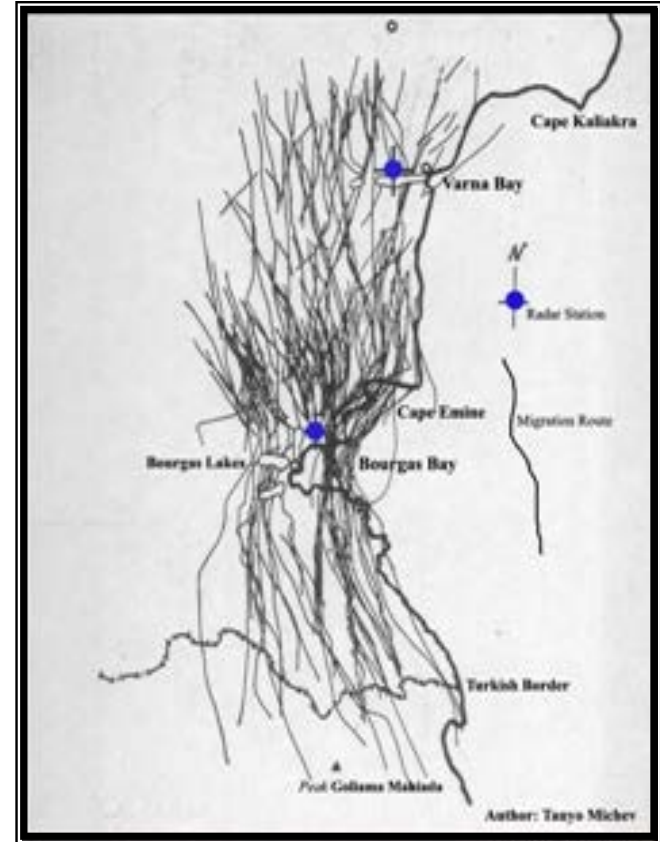
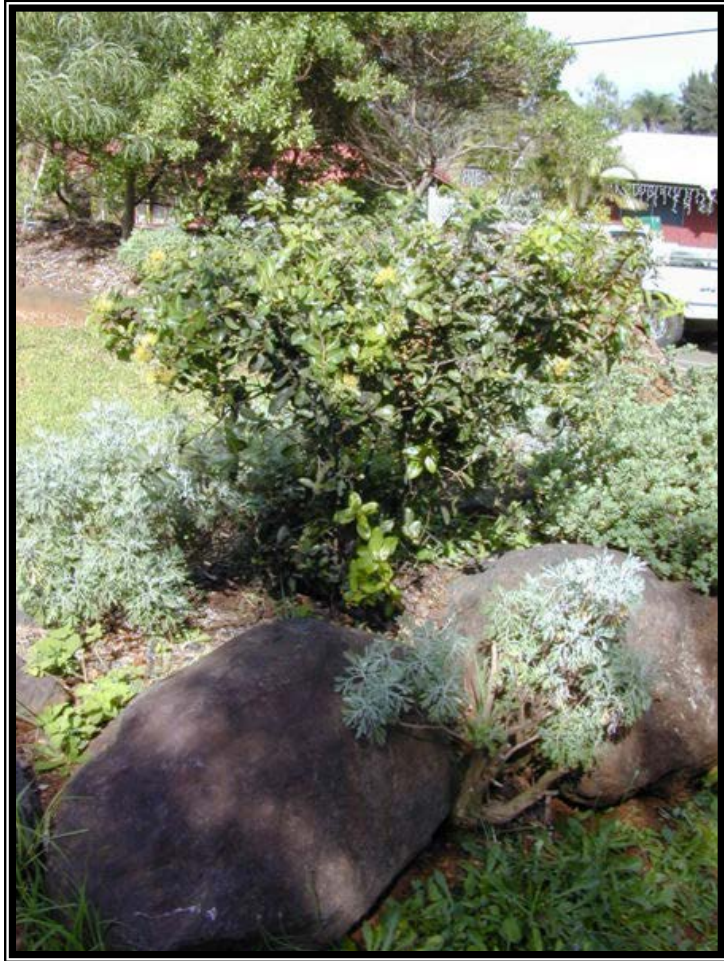
Ar.splendens(۷	Ar.melanopsis(۴	Ar.australis(۱
Ar.scoparia(۸	Ar.chamaemelifolia(۵	Ar.absintinum(۲
Ar.biennis(۹	Ar.vulgaris(۶	Ar.annua (۳

Artemisia australis
Asteraceae
© G. D. Carr

Artemisia australis

Artemisia australis

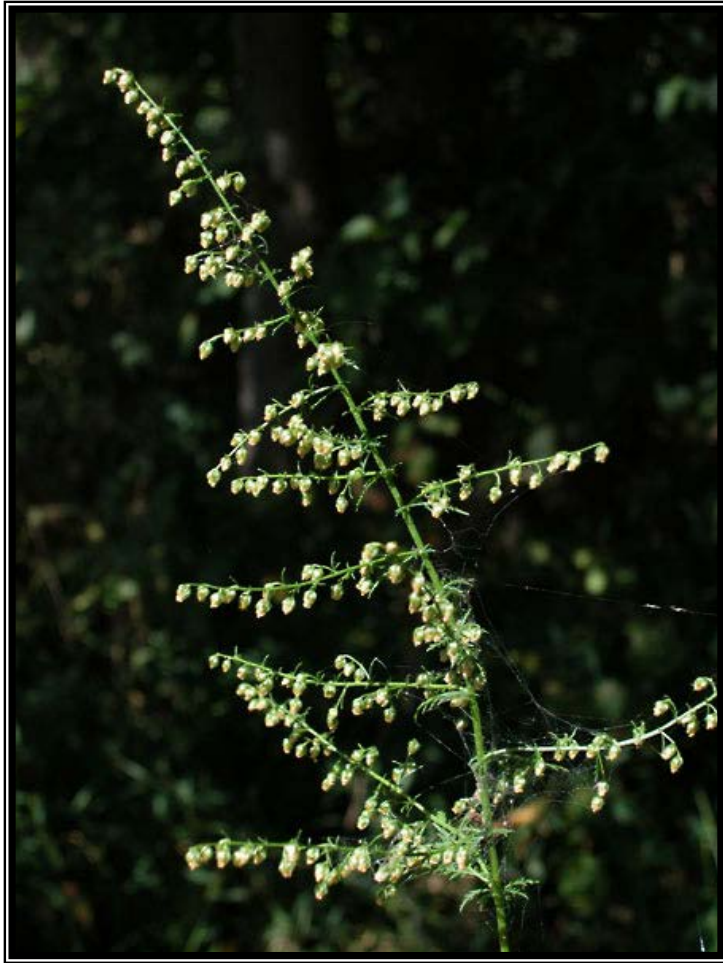

A
r
t
e
m
i
s
i
a
a
b
s
i
t
h
t
h
m

artemisia scoparia

© 2004 pictured by antonie van den bos
for aycronto.com

Artemisia.scoparia

Artemisia.annua

Ar.annua^o بعلت خاصیت ضد مالاریایی در سطح جهانی مورد مطالعات متعدد قرار گرفته ولی بر روی گونه ایرانی آن مطالعه ای صورت نگرفته است. Ar.absintinum در طب سنتی به نام افسنطین مورد توجه بوده ، در ایران به صورت علمی هیچ تحقیقی بر روی آن صورت نگرفته است. گونه های

Ar.scoparia، Ar.chamaemelifolia، Ar.australis و Ar.vulgaris به دلیل اینکه بومی ایران هستند و در دیگر کشور ها انتشار ندارند، هیچگونه اطلاعاتی از ترکیبات شیمیایی، فعالیت بیولوژیک و مصارف دارویی سنتی و جدید آنها در دسترس نیست. طبق مطالعات انجام شده از گونه های نامبرده گونه Ar.annua ، با داشتن خاصیت ضد مالاریایی مهمترین گونه شناخته شده می باشد.

توانایی آلوپاتی درمنه:

آزمایشات انجام شده بر روی رشد سه گیاه گندم و گیاه مرتعی آگروپیرون و درمنه در کنار هم نشان داد که عصاره برگ و گل درمنه به طور معنی داری درصد جوانه زنی و رشد گیاهچه گندم و آگروپیرون را کاهش دادند اما عصاره ساقه و ریشه اثر کمتری بر جوانه زنی بذر و رشد گیاهچه گندم و آگروپیرون داشتند. لذا با توجه به نتایج به دست آمده کاشت گندم در دامنه نزدیک درمنه زارها و همچنین وجود نواحی مرتعی دارای آگروپیرون در کنار درمنه زارها توصیه نمی گردد.

به منظور بررسی اثر بازدارندگی ترکیبات آللوپاتیک موجود در عصاره برگ گونه های *Artemisia siberi*، *A. aucheri* و *A. scoparia* بر جوانه زنی بذر و رشد گیاهچه علف هرز تاج خروس، آزمایشی به صورت فاکتوریل در قالب طرح کاملا تصادفی با سه تکرار انجام شد. تیمارهای آزمایش شامل سه گونه درمنه و نه سطح (،، ۶۲۵۰، ۱۰۰۰۰، ۱۲۵۰۰، ۴۰۰۰۰، ۲۰۰۰۰۰، ۸۰۰۰۰، ۱۲۵۰۰۰ و ۱۶۲۵۰۰ پی پی ام) عصاره گونه های مختلف درمنه بود. نتایج نشان داد که تاثیر گونه های مختلف درمنه روی میزان جوانه زنی و طول ریشه چه و ساقه چه نورسته تاج خروس متفاوت بود.

گونه اوشري بيش از ديگر گونه هاي درمنه اثر بازدارندگي بر جوانه زني تاج خروس داشت. غلظت ۸۰۰۰۰ پي پي ام عصاره گونه هاي اسكوپاريا، اوشري و سيبري بترتيب ميزان جوانه زني تاج خروس را در مقايسه با شاهد آب مقطر ۳۶.۱، ۸۶.۳ و ۸۲.۵ درصد کاهش دادند. با افزايش مقادير عصاره گونه هاي اوشري، اسكوپاريا و سيبري، طول ريشه چه و ساقه چه تاج خروس، بطور نمائي کاهش يافت. گونه اوشري بيشترين اثر و گونه اسكوپاريا كمترين اثر را روي اين متغيرها داشت. تاثير عصاره گونه هاي مختلف درمنه روي ريشه چه تاج خروس بيش از ساقه چه بود. مقادير لازم عصاره اوشري براي ۵۰ درصد کاهش طول ريشه چه و ساقه چه تاج خروس بترتيب ۱۹۵۲۰ و ۲۱۹۶۰ پي پي ام بود.

مصارف و کاربرد های دیگر:

درمنه ها علاوه بر خاصیت دارویی دارای مصارف دیگری هم می باشند، اهمیت درمنه ها را امروزه به طور آشکار در موارد زیر می توان احساس کرد:

(۱) حفاظت آبخیز ها: از نظر حفظ مرتع و آبخیز ها درمنه ها دارای اهمیت فوق العاده ای می باشند، به خصوص که اکثر گونه های آنها چند ساله و پایا بوده و دارای اشکال پشته ای گسترده روی زمین هستند و بر روی خاک های فقیر و عاری از مواد آلی غنی می رویند، بطوریکه اکثر شیب های تند و دامنه های کوهستانی و دشت های نسبتا شور تحت پوشش این گیاهان می باشند.

(۲) تثبیت شن: از گونه های این جنس که بر روی تپه ها می رویند می توان از *Ar.scoparia* و *Ar.diffusa* نام برد. به خصوص که گونه دوم به علت سیستم ریشه ای توسعه یافته از نظر تثبیت شن دارای ارزش ویژه ایست.

۳) احیای شوره زارها و مناطق
دارای خاک های آهکی:

از دو گونه *Ar.fragrans*
و *Ar.maritima* برای این
منظور می توان نام برد. به
خصوص گونه اول که شوره
زارهای اطراف قهاوند همدان را
به فراوانی می پوشاند.

Artemisia.maritima

Artemisia fragrans

Artemisia fragrans

۴) از نظر علوفه ای:

از آنجائیکه درمنه ها جوامع وسیع پوششی را در اواخر فصل پائیز تشکیل می دهند (یعنی زمانی که تقریباً کلیه گیاهان رو به خشکی می گذارند) ارزش فوق العده ای پیدا می کنند. در فصل تابستان به علت داشتن عطر و طعم ویژه مورد استفاده دام ها قرار نمی گیرند. بنابراین در فصل پائیز درمنه ها بهترین علوفه موجود در دشت ها و صحرا ها هستند. برای نمونه در اطراف سمنان و دامغان که رویشگاه طبیعی درمنه ها ست دامداران تمام امیدشان در فصل پائیز به درمنه های منطقه است که بخوبی مورد چرای دام ها قرار می گیرند.

Artemisia ludoviciana

Artemisia schmidtiana nana

photo: Iza Goroff

منابع استفاده شده:

جواد مقیمی

برخی گونه های مهم مرتعی

لیلا یغمایی

مقاله بررسی خواص مختلف گونه های درمنه

مسعود پور علی، مریم حسن زاده

مقاله درمنه های ایران

www.aftab.ir

www.google.com

گردآورندگان:

مینا دهقانی

سمیرا السادات فاطمی

با تشکر از توجه شما

پایان

